

Esa Härmälä

Käytännön toiveet metsäntutkimukselle – miten varmistetaan, että paras tutkimustieto tulee soveltajien käyttöön

Tutkijoiden näkökulmia metsäntutkimukseen

Suomen metsätaloudessa on erilaisia ongelmia. Vakavin niistä on metsien alhainen hyödyntämisaste. Metsien kasvu on ”räjähtänyt käsiin” eikä sitä ole pystytty täysimääräisesti hyödyntämään. Tilanne jatkuu samanlaisena metsäteollisuuden uusista tai suunnitelluista investoinneista huolimatta.

Ongelmia on myös metsänhoidossa. Taimikoiden hoidoissa on rästejä ja uudistamisessa epäonnistumisia. Onneksi ne eivät ainakaan vielä ole muuttaneet edellä mainittua metsäresurssin kehittymisen kokonaiskuvaa. Ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautuminen on myös pahasti kesken metsätaloudessa.

Yllä mainittuja ongelmia on vaikea laittaa metsäntutkimuksen piikkiin. Esimerkiksi metsähoitokäytännöistä on tietoa eikä ammattimaisesti hoideutuissa Metsähallituksen, yhtiöiden tai metsätalouteen panostavien yksityismetsänomistajien metsissä noita ongelmia juuri ole. Tutkimuspanoksen kasvattaminen ei siis ongelmia ratkaisisi. Poikkeuksen ehkä taas muodostaa ilmastomuutokseen varautuminen.

Tulemme siis seminaarin aiheeseen: tutkimustulosten leviämiseen ja käyttöön. Ensin Metsähallituksesta. Käytämme liiketoimintamme ja suojelutoimiemme kehittämiseen runsaasti erilaista metsäntutkimuksen tuottamaa tietoa. Kehittämistä toteutetaan sekä omilla että yhteishankkeilla. Yhteistyö tutkimustiedon tuottajien (Metla–Luke) kanssa on kiinteää ja siihen tietysti vaikuttaa tutkimusmetsien siirtyminen Metsähallituksen hallintaan vuonna 2008. Pystymme tarjoamaan hyvät puitteet tutkimukselle. Olemme myös tukeneet lahjoitusprofessuureja.

Tässä tutkijakokouksessa on alustajia pyydetty keskittymään enemmän siihen, miten tutkitaan kuin mitä tutkitaan. Soveltavan tutkimuksen käyttäjätahoja kytetään yleensä jotenkin mukaan hankkeen valmisteluun. Näin voidaan myös julkisrahoitteisen tutkimuksen osalta sanoa aina syntyvän jonkinmoisen tilauksen. Asiaa voidaan siis tarkastella tilaus-toimitusprosessin viitekehityksessä. Toimittajan vastuu päättyy silloin kun tilaaja on ottanut tuloksen hyväksytysti vastaan. Tutkijan vastuu päättyy, kun tulokset on ymmärrettävällä tavalla viestitetty tilaajalle. Jos tulokset jäävät hyödyntämättä, on vika enemmän hallinnollinen ja neuvonnallinen kuin tutkimuksellinen.

Mikään ei kuitenkaan estä tutkijaa propagoimasta tuloksiansa puolesta ja tekemästä niistä laajempia liiketaloudellisia tai yhteiskunnallisia johtopäätöksiä. Metlan entinen ylijohtaja Eljas Pohtila neuvoi 20 vuotta sitten, että eteläisen Suomen ”vanhat kuusikot pitää pikaisesti hakata ja elää herroiksi”. Ainakin taloudellisesta näkökulmasta Eljasta olisi kannattanut kuunnella silloin kun painopaperimarkkina vielä veti!

Metsäntutkimuksessa pitää vaalia avoimuutta. Kauhukuva olisi sellainen maailma, missä monet biotekniikan alat jo elävät: tutkimuksen ja kehittämisen ympärille on rakentunut lakimiesten hallitsema patenttien ja henkisen omaisuuden suojajärjestelmä. Avoimuus on perinne myös pohjoismaisessa metsäntutkimuksessa. Metsähallituksen projektisalkuisa valtaosa hankkeista on yhdessä muiden toimijoi-

den kanssa toteuttavia.

Sanoin aikaisemmin, että tutkimuksessa useimmiten vallitsee jonkinmoinen tilaaja-toimittajasuhde. Tässä on vaara, että liika ohjaus rajoittaa toimintaa ja mahdollisuuksia jää hyödyntämättä. Sanotaan, että jos Henry Ford olisi kysynyt tulevilta asiakkailtaan mitä he haluavat, niin vastaus olisi ollut nopeampia hevosia. Nokia tunnetuin seurauksin kehitti entistä parempia matkapuhelimia silloin, kun Google teki jo alustoja paljon monipuolisimmille toiminnoille. Toimintakulttuurin ja järjestelyjen pitää olla sellaisia, että tutkijoilla on vapaat kädet ehdottaa tiedon käyttäjille myös uusia ratkaisuja.

Kun kysytään, miten tutkitaan, liittyy siihen myös kysymys keille tutkitaan. Perinteiset toimijat kuten Metsähallitus, metsäyhtiöt ja metsänhoitoyhdistykset ovat siirtäneet laajoja kokonaisuuksia yrittäjille ja haluavat yhä valmiimpia palveluja. Näin ollen yrittäjillä on kova tarve kehittää toimintojaan ja palvelujaan ja saada siihen tutkimukselta tukea. Esitän kysymyksen, johon en itse osaa vastata: ottaako tutkimus riittävästi huomioon, että tiedon suoranainen tarvitsija ja hyödyntäjä ei olekaan metsäyhtiö A vaan metsäyrittäjä B?

Esitykseni otsikossa kysytään: miten varmistetaan, että paras tutkimustieto tulee soveltajien käyttöön. Soveltajat ovat metsäalan pitkäjännitteisyydestä huolimatta myös hetken lapsia, niin kuin me kaikki. Tutkimuksen ajankohtaisuus on aina tärkeää. Tutkijoiden pitää yhdistää vuosikymmenien työlle perustuvat tulokset reaaliajan tarpeisiin. Mainitsin jo ilmastomuutoksen. Juuri tänään soveltajat ovat sen lisäksi kiinnostuneita digitalisoinnin mahdollisuuksista koko metsäketjussa, metsän eri käyttömuotojen yhteensovittamisesta luonnonvarapolitiikan merkityksen kasvaessa ja ihmisten arvojen muuttuessa ja metsien monimuotoisuuden kehittymisestä. *Kaiken tiedon pitäisi olla kansainvälisesti vertailtavissa olevassa muodossa!*

Tutkimustiedon tulo soveltajien käyttöön erityisesti yhteiskunnallisesti herkissä kysymyksissä on todellinen haaste. Twitterissä minun tai jonkun järjestöaktivistin aamusuihkussa keksimä töräys on periaatteessa samanarvoinen kuin tietoa monien vuosien ja miljoonien tutkimusprojektin tuloksetta. Tutkijoilta vaaditaan kovaa itsekuria osallistua nykymaailman tiedonvälitykseen, jota pääasiassa hallitsee kaikenlainen pseudotieto.

Erilaisten hankkeiden kokoaminen ja hallinta vie tutkijoilta ja tutkimustiedon tarvitsijoilta valtavasti aikaa. Luova ajatus tai ainakin hyvä kysymys on, että olisiko tutkimuksen hallintoa, koordinointia ja tiedotusta enemmän ulkoistettavissa omaan palveluyksikköön, jotta tutkijat ja tutkimustiedon käyttäjät voisivat paremmin keskittyä varsinaiseen työhönsä? Uutta tiedon suodattajatahoa tästä ei pitäisi tietenkään muodostua. Ratkaisu olisi kuitenkin analoginen useiden organisaatioiden sisäisessä projektien hallinnassa käytetyn Projektitoimisto-mallin kanssa.

Kustannustehokas tapa varmistaa, että uusin tieto tulee soveltajien käyttöön voisi olla järjestää nk. pyöreän pöydän etäseminaareja. Seminaareissa tietyn aihepiirin tutkijat esittelisivät uusimpia tutkimustuloksia lyhyin tietoisuina. Voisiko Luke tai yliopistot kokeilla tätä? Vajaan yhden työpäivän aikana soveltajat saisivat uuden tutkimustiedon omassa toimistossaan tietokoneelta. Olisi uutta ja kustannustehokasta! Tieteellisten artikkelien lukeminen tuppaa olemaan toisten tiedemiesten tai sitten jo muuten vinkin saaneen soveltajan työtä.

Olen muutaman kerran viitannut ilmastomuutos-tutkimukseen. Metsien roolia ilmastomuutoksessa tutkitaan kovasti ja aiheesta käydään kiivastakin yhteiskunnallista keskustelua. Sen sijaan muutokseen varautuminen ei ole noussut yhtä näkyvästi esiin – kenties siksi, että jonkun mielestä varautuminen merkitsisi torjunnan aseman heikentymistä. Näinhän se ei mene: maanpuolustustakin kehitetään sitä varten ettei sotaa tulisi.

Metsäalan toimijoilla on kova tarve saada tietoa puun kasvatuksesta, korjuusta ja tuhojen torjunnasta uusissa olosuhteissa. Suuri kysymys on siis, miten toimitaan siten, että osaltamme jarrutamme ilmastomuutosta ja miten joka tapauksessa ainakin jonkin verran muuttuneissa olosuhteissa toimitaan.

■ Pääjohtaja Esa Härmälä, Metsähallitus, Vantaa
Sähköposti esa.harmala@metsa.fi